

Izhaja vsaki četrtek
ob 8. uri popoldne.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Cena listu znača
za celo leto 4 krome,
za pol leta 2 krome.
Za manj premožno
za celo leto 3 krome,
za pol leta K 150.
Za Nemčijo je cena
listu 6 K, za druge
dežele izven Avstrije
6 krom.

Rokopise sprejema
„Narodna Tiskarna“
v Gorici, ulica Veteriništvo št. 9.

Naročnino in na-
znanila s prejema
upravnštvo v Gorici,
Semeniška ul. št. 16.

XIX. letnik.

V Gorici, 27. julija 1911.

30. številka.

Zakaj so toliko časa molčali?

Uradni rezultat ljudskega štetja v Gorici je konečno prišel na svetlo. In kaj nam pravi ta uradni rezultat! — Ta uradni rezultat, nam pravi, da so goriški magistratovci **požrli najmanj polovico Slovencev**. Ali veste, koliko Slovencev so našeli v Gorici! Čujte! **6653!!!** Saj pravijo, da je le pod faro sv. Ignacija več kakor tri tisoč Slovencev! Nasilstvo, da mu ni para!

Sedaj še le vemo, zakaj niso hoteli toliko časa na dan s podatki ljudskega štetja! Žrli in žrli so nas dokler se jim je zdelo, da je dovolj!

Iz dveh Slovencev so naredili enega!

Dognano je — in to je dognal naš odbor za ljudsko štetje — da Slovencev v Gorici je nad 12.000! In sedaj se upa naš slavni magistrat s številom 6653 na dan! Kdo mu verjamel! Pa saj je slovenske šolske mladine le v zavodih „Šolskega doma“ nad **1500!** In volilcev Slovencev pri zadnjih državnozborskih volitvah ali ni bilo do 1200?! Koliko pa jih je bilo izpuščenih. Torej uže samih volilcev in šolske mladine je do **3000!** Kje je pa naše ženstvo, naši mali otroci, naše delavstvo, služabništvo i. t. d.!

Da nas bodo magistratovci mnogo utajili, smo bili prepričani, a da se bodo s takim številom upali na dan, nismo verovali! Saj sami pravijo, ko so med seboj, da je v Gorici polovica Slovencev!

Čujte pa, koliko so našeli Lahov! Nič manj in nič več kakor **17.856!!** Ne vemo, kje so jih dobili! No, kje! 6000 Slovencev so prišeli med Lahe, pa je štimalo! Mojstri mojstrov! Nemcev so našeli 2077. Srbohrvatov so našeli 59.

Naj zabeležimo danes le to še, da so našeli v Pristavi 1000 Lahov (torej ravno 1000), Slovencev pa — čujte — **781!!** Ali ni za počit?

Sicer upamo, da to število ne bo obveljalo, ker naredili se bodo potrebniki koraki!

Naj zabilježimo še, da so nas magistratovci l. 1900 našeli 4154, Lahov 16.112, Nemcev 2760, Srbohrvatov pa 55. Kajpada, tudi l. 1900 so nas toliko našeli, kolikor so hoteli!

A tudi če nas utajijo še toliko tisoč jih ne bo nič pomagalo! Saj govorite naše šole, naši zavodi in sploh mestne ulice, v katerih Slovenci stanejo, koliko nas je!

Natančneje bomo še govorili!

V naslednjem podajemo našim čitateljem natančen pregled, koliko Slovencev, Lahov, Nemcev in drugih so našeli magistravci:

Mestni del	Navzoče prebivalstvo	Domače (avstrijsko) prebivalstvo	O B Ć E V A L N I J E Z I K								
			nemški	češki	poljski	rusinski	slovenski	srbohravski	italijanski	rumski	ogrski
Gorica	19710	18611	1200	68	3	—	4024	32	13282	—	2
Grafenberg . . .	5689	5311	597	6	3	—	1239	25	3440	—	1
Pristava	2129	2049	255	11	—	—	781	2	1000	—	—
Baronovšte . . .	334	334	25	2	—	—	221	—	86	—	—
Staragora	436	436	—	—	—	—	388	—	48	—	—
Skupaj . . .	28298	26741	2077	87	6	—	6653	59	17856	—	3
Vojanstvo	2642	2541	1198	69	91	102	971	15	92	3	—
Vsota	30940	29282	3275	156	97	102	7624	74	17948	3	3

Za kolone.

Poslanci dr. Faidutti, dr. Bugatto in tovariši so stavili v državnem zboru ta-le predlog:

Vlada naj takoj predloži visoki zbornici načrt zakona, ki naj uredi pravice posestnikov in kolonov oziraje se posebe na te-le točke:

1) Kolonske pogodbe se smejo sklepati le pismeno.

2) Doba kolonske pogodbe se mora raztezati na več let.

3) Pred koncem kolonske dobe se sme dati slovo le za posebne slučaje, ki naj se v zakonu določijo.

4) Vsako leto se mora med kolonom in posestnikom napraviti pismen obračun.

5) Odpravijo naj se robote in druge obveznosti, ki bi jih pogodba ne obsegala.

6) Za zboljšanje posestva mora dobiti kolon odškodnino.

7) Spori mej koloni in posestniki naj se poravnava na poseben način, ki naj ga zakon določi.

terev je bilo posneti, da se gre za igro. Colle mu je na tozadjevno vprašanje odgovoril, da igra „Banka“ za tretje osebe. V neki seji je reklo Lenassi, da se sme dovoliti Confortiju znesek 200.000 kron. Colle pa da je dal 260.000 K, zaradičesar da je bil tudi odpuščen iz službe. Tudi on je podpisal za onih 500.000 K v rešitev „Banke“.

Uradnik „Banke“ Vivant Louvier je izjavil, da je imel Conforti pri „Banki“ okoli 1 milijon dolga. Luzzatto je preskrboval „Banki“ klijente. O igrah ve le toliko, da se je igralo na ime tretjih oseb. Čudno se mu je zdelo, da je Colle jemal večkrat eden ali dva pečata od „Banke“.

Bivši član „Banke“ Anton Chiurlo je izjavil, da mu je v juliju l. 1908 povestala neka oseba, da ima „Banka“ 500—600.000 K izgube in da se je igralo. Orzan je prišel k njemu ter ga pregovoril, naj da svoj podpis za 200.000 K. Podpisal je, a ni vedel, da se gre za 500.000 K.

Na tozadjevno vprašanje državnega pravnika je izjavil, da smatra Colleta edino krivega na polomu „Banke“.

V četrtek je bila zaslišana priča Faganelj iz Mirnega. Faganelj je izpovedal slovensko, da je imel delnico „Banke“, ki jo je prodal Luzzattu za 200 K. Dobil je še 12 K kot obresti. Luzzatto mu je izplačal ta zneska v denarju in sicer v lastni pisarni.

Bivši član načelstva „Banke“ Josip Venuti je skoraj enako izpovedal kot drugi člani načelstva, ki so bili zaslišani kot priče. Med zasliševanjem te priče je izjavil obtoženec Luzzatto, da smatra krivim na polomu „Banke“ vit. Marina, ki je bil ravnatelj „Banke“ potem, ko ni bilo Colleta več.

Priča Ruggero Kürner je bil nekaj let član nadzorstva. Izvrševal je svoje posle vestno. Če bi se bili ti posli po njegovem izstopu iz nadzorstva izvrševali tako, kot jih je on izvrševal, bi se ne bilo moglo igrati.

Alfred Bozzini je kot priča izjavil, da je bil član načelstva do likvidacije „Banke“. On je tudi podpisal za večkrat omenjeni znesek 500.000 K, česar tudi on ne bi bil storil, če bi bil vedel, kako stojijo stvari.

V četrtek popoludne se je nadaljevalo zaslišavanje prič. Začetkom razprave sta si prišla v lase državni pravnik in zagonovnik dr. Robba zarad neke osebne zadeve dr. Robbe.

Priča Anton Orzan je izpovedoval dve ur. Bil je član načelstva „Banke“ od njene ustanovitve do njenega poloma. O igrah pri „Banki“ ni nikdar ničesar izvedel. Samo v decembri l. 1908, ko je bil Colle izpuščen iz službe.

Glede bilance l. 1908 se je popolnoma nanašal na Lenassija, kateremu je zaupal.

Potem je tudi on podpisal za en del od 500.000 K, da se reši „Banka“. Ali ko so morali plačati še čez 400.000 kron, se je zdela načelstvu stvar prenevarena in sklenila se je likvidacija. Tako so se zgubili trije milijoni.

Potem je izjavil, da je on govoril s Chiurlom o podpisu za 250.000 K in ne za 500.000, kot trdi priča Chiurlo.

Kot naslednja priča je bil v petek zaslišan TitWassermann, lekar na Pulju. Wassermann je podpisal garancijsko menico za Izidora Colle z Colletovim bratom Dionizijem vred in sicer le na podlagi protigarancije, ki jo je dal Dionizij Colle.

Vstopi priča Ivan Vidmar iz Lokavca. Prisegel je slovensko in zahteval, da se ga tudi v slovenščini zasliši. Moral bi se vzeti tolmač in zato odjenja od zahteve in izpoveduje italijanski.

V začetku poslovanja „Banke“ mu je ona otvorila tekoči račun za 23.000 K. Potem se mu je zvišal kredit na 70.000 K. Ko se je „Banka“ vknjižila na njegovo podjetje, je znašal njegov kredit od 80—150.000 K.

Colle je priča opozoril na gozd pri Trofaiach-u. Rekel je, da bi bila dobra

Polom goriške „Banke Popolare“ pred poročniki.

V sredo se je pričelo izpraševanje prič.

Prva priča je bil Ernest Vernig, ki je bil član načelstva „Banke“.

Vernig izjavlja, da je izvedel v januarju ali februarju l. 1909, da se je v „Banki“ igralo. Vernig je tudi podpisal za en del onih 500.000 kron, s katerimi se je hotelo rešiti „Banko“. Na njega odpade znesek 50.000 kron. On se ne čuti oškodovanega.

Grof Mistrucci, druga priča, bil je tudi član načelstva „Banke“. Rekel je da je l. 1908 podpisal nek papir, iz ka-

kupčija. Drezal ga je in obljubljal podporo od strani „Banke“, dokler se ni odločil za nakup.

Napravila se je kupna pogodba in gozd bi moral dati 48.000 m³ lesa po 9 K 92 v m³. Imel bi pravico sekati, a gospodar bi bil vedno nek Tamasch. Nekega dne je priča prišel v „Banko“, kjer se je pritožil, da je gozd premlad.

Na tozadnje vprašanje je priča izjavil, da je bil ogoljufan, ker bi moral biti v gozdu 6000 m³ lesa več, kot ga je bilo, kateri les se je brez njegove vednosti posekal.

Sicer se je glasila pogodba na osem let, ali „Banka“ ni financirala podjetja in je konečno sama morala likvidirati.

Nato se je zaslišal Ivan Bratti, družabnik Confortija. Tvrda Conforti, je izpovedal ta, se je ustanovila l. 1906. Vsak družabnik je vplačal 15.000 K. Conforti si je ta denar izposodil pri neki banki v Vidmu. L. 1907 je vstopila „Banka“ v podjetje kot družabnik in Colle je obljubil tudi denarno pomagati trgovini. Kredit je narasel do 500.000. L. 1907 je bilo stanje podjetja jako dobro. Izstopil je priča iz podjetja, ker se ni mogel sporazumeti s Confortijem, ki je bil jako zdražljiv.

Naslednja priča je bil Jožef pl. Müllisch, ki je bil do l. 1906 član načelstva. Po smrti Pontottija je zvedel, da je igral Pontotti z Pirom Cosolo. Cosolo si je obdržal Pontottijeve delnice za izplačati dolgove, ki so nastali vsled igre.

Nato se je zaslišal Peter Piani, oče obtoženca. L. 1909 ga je poslal takratni ravnatelj Marina v Beljak, da napravi inventar Confortijevega imetja. Našel je nekatere reči v neredu, ki jih je sam urenil.

Nato je bil zaslišan dr. Viktor Cesciutti, ki je bil likvidator „Banke“. Piani mu je nekoč povedal, kako sta se trudila Luzzatto in Lenassi sestaviti bilanco. Luzzatto da je prašal Pianija, če je mogoče napraviti bilanco, nakar je Piani rekel, da je težko, ker se ne pozna izgub pri igri. Lenassi se je trudil, da ne bi pregledovalci bilance prišli temu na sled. Potem, ko je bila bilanca napravljena, so konstatirali izgubo 250—300.000 K.

Izgube „Banke“ znašajo 1.900.000 K, izvzemši delniško glavnico in rezervni fond, za katere so garantirali člani načelstva.

Ko se je govorilo v seji načelstva „Banke“ glede likvidacije, so pričo vpisali kot imejitelja več delnic (imel je le eno), da bi dobili več glasov proti predlogu za likvidacijo. Temu se je uprl. Drugi so bili tudi na ta način vpisani kot posedniki več delnic.

Delovanje „Banke“ je bilo plodonošno, če se izvzamejo nedovoljene operacije.

Priča Erminij Dörfles je bil član nadzorništva. Pregledovanje računov se je vršilo natančno. Zaupali so vsi pregledovalci računov „Bančnemu“ osobju, ker niso nikdar našli nerednostij. Da niso bile vse delnice III. emisije prodane, je priča pozneje izvedel. Vedel je tudi o igrah, a igralo se je na ime trejih oseb.

V pondeljek je izostal porotnik Marocco iz Gradeža zaradi bolezni; mesto njega se je določil nadomestnik Comar iz Fiumičela.

Nato se je zaslišal priča Antenor Marni, bivši pregledovalec računov pri „Banki“. Priča izjavlja, da je podpisal bilanco za l. 1908 na podlagi informacij, ki jih je dobil od drugih dveh pregledovalcev in ker je popolnoma zapal osobju „Banke“.

„Banka“ je stopila tudi v zvezo s sviloprednico Frizzi, ki se je sicer pečala le z velikimi bankami.

L. 1908 je rekel Lenassi priči, da pomanjkuje denarja pri „Banki“, da torej Frizzita ne morejo poslužiti.

Istega leta so našli v računih neprodane delnice, a vpisane na ime Lenassijevih sorodnikov.

O slabem stanju „Banke“ je čul v Korminu, ko se je odstranil od „Banke“ Colle. Prišel je takoj v Gorico in Lenassi ga je pomiril, češ, da se gre za Colletove igre, katerih izgube pa so krite s hišami Colleta.

Priča grof Delmestri je bil član nadzorništva. Zaupal je uradništvo „Banke“ kot drugi člani nadzorništva. O igrah ni nič vedel. Bilanca l. 1908 se mu je zdela pravilna.

Potem se je zaslišal priča dr. Balaben, notar, ki je bil član likvidacije. Povedal je, kako so se trudili člani načelstva, da se izognejo faliranju in da se doseže le likvidacija. Rekel je, da so bile v bilanci l. 1908 goljufive postavke. Bila sta on in dr. Bader, ki sta naznani stvar policiji in državnemu pravništvu. Pravih krivcev ni bilo mogoče dobiti, zato so zatožili glavne osebe.

Priča Evgen Delchin je bil uradnik „Banke“. On je zvedel, da je bil Conforti dolžan „Banki“ 1 milijon kron. Colle da je bil izpuščen zaradi nekega prepira z Lenassijem — tako mu je povedal Piani. O igrah ni ničesar vedel.

V torek je bil zaslišan kot priča gorški župan Bombig, ki je bil član načelstva. Iz njegovih izpovedanj je toliko posneti kot od drugih članov načelstva. O igrah in falzifikacijah bilanc ni ničesar vedel, ker je zaupal kot drugi člani načelstva uradništvo.

Včeraj je bil zaslišan likvidator Schwarz. Ko je prevzel ta posel, se ni moglo priti na sled krvcem in se tudi ni moglo konstatirati prave škode. Glede gozda pri Trofaiach-u je izjavil, da je bila pogodba Vidmarja z „Banko“ za prvega res pogubnosna. Drugače ni nič novega povedal. • (Dalje prih.)

Politični pregled*

Državni zbor.

V petek se je v poslanski zbornici vršila volitev predsednika in podpredsednika. Za predsednika je bil izvoljen član nemškonacionalne Zveze dr. Sylvester, ki je dobil 387 glasov od 429 oddanih. V svojem nagovoru je poučal, da bo strogo objektiven in je prosil podporo vseh strank. — Nato so bili izvoljeni za podpredsednike: Pernerstorfer, socialni demokrat! Pogačnik, Jugoslov; Conci, Italjan; German, Poljak; Zdarsky, Čeh; Juckel, krščanski socialec; Romančuk, Rusin.

Po izvolitvi predsedništva je hotel predsednik sejo zaključiti, nakar se je oglašil socialist Seitz, ki je zahteval, naj bi se postavil za torkovo sejo na dnevni red kot prva točka Reumannov predlog glede uvoza mesa v našo državo in naj se za njegov predlog glasuje po imenu.

Razni nemški nacionalci so se temu odločno upirali in nastalo je med njimi in med socialisti hudo prerekanje, posebno ko so Nemci očitali socialistom, da ne pomenja ta predlog nič drugega nego metanje peska v oči nerazsodne mase.

Pri glasovanju, ki pa se ni vršilo po imenu, ker je Seitz od te zahteve odjenjal, je ostal ta predlog v manjšini.

Poslanska zbornica je pričela v torek prvočitanje bančne predloge. Finančni minister je predložil zakonski načrt, tičiči se monopolizacije umetnih sladkovin.

Zbornica je sklenila, da odkaže bančno predlogo odsek. Ministrski predsednik baron Gautsch je odgovoril na interpelacijo posl. Stolzla glede uvoza mesa. Zbornica je izročila bančno predlogo bančnemu odseku.

Včeraj se je začela debata o argentinskem mesu. Med govorom po-

slanca Jerzabeka je prišlo do majhnega spopada, ker je poslanec dr. Heilinger v medklich napadal bivšega trgovinskega ministra dr. Weiskirchnerja. Tudi govor poslanca Zenkerja je bil večkrat burno prekinjen, zlasti od nemških radikalcev. Nato je poslanec Breiter utemeljeval svoj nujni predlog glede dogodkov v Drohobyczu. Splošno vlada v zbornici tendenca zasedanje še v tem tednu zaključiti.

Bančni odsek.

Bančni odsek se je v torek po seji zbornice konstituiral in izvolil načelnikom posl. dr. Laginjo.

Izstop dr. Rybača in dr. Gregorina.

Kakor znano, sta poslanca dr. Rybač in Gregorin & tremi istrskimi poslanci Mandičem, Spinčičem in Laginjo se združila v „Narodnem klubu“, ki je potem s „Hrvaško-slovensko Zajednico“ osnoval širšo parlamentarno organizacijo pod imenom „Hrvaško-slovenskega kluba“. Z ozirom na različna, deloma temu koraku nasprotna naziranja v krogu volilcev omenjenih poslancev sta dva bila primorana naznaniti poslancu Spinčiču, načelniku „Narodnega kluba“, svoj izstop iz istega, kar ima za naravno posledico, da oba prenehata biti tudi člana „Hrvaško-slovenskega kluba“. Oba poslanca upata, da bosta do jeseni zamogla položaj konečno razjasniti, ker zdaj z ozirom na delo v parlamentu ne moreta priti v osebnosti s svojimi volilci. — Izstop dr. Rybača in Gregorina pa sicer nima nobenega vpliva na ustroj in soliditeto „Hrvaško-slovenskega kluba“, ki šteje 27 poslancev.

Dr. Ravnihar vstopi v mladočenski klub.

Državni poslanec dr. Ravnihar je priglasil svoj vstop v mladočenski klub.

Nove Italijanske utrdbe ob obalah Jadranskega morja.

Italijanska admiraliteta je sporazumno z italijanskim generalnim štabom sklenila, da še bolj utrdi italijanske utrdbe ob Jadranskem morju, kakor so že. Obrežne utrdbe v Bariju in v Ankoni so dobine oklopne stolpe in 45 cm topove. Stalo bo to 6.000.000 lir.

Avstrijska prevladnost v Balkanu.

Bolgarski list „Vardar“ poroča, da koncentriра avstrijska država vojaške čete ob Novopazarski meji (?)

Mednarodni položaj je kritičen.

„Morningpost“ piše, da ni bil od julija 1870 mednarodni položaj tako kritičen kakor sedaj. Nemčija je stavila Franciji take zahteve, v katere ista ne more nikakor privoliti. Vendar bo možno z nekoliko dobre volje premagati krizo, ki leži sedaj nad Evropo.

Protirevolucija na Portugalskem.

Več podčastnikov, ki so bili odpolnili v svrhu propagande v Pevidem, je skušalo tamošnje prebivalstvo prepričati o koristnosti republike. Množica pa je začela viharno manifestirati za monarhijo, Cerkev in vero ter je skršala raztrgati republikansko zastavo. Končno je došlo do splošnega pocesnega boja, pri katerem jih je bilo mnogo ranjenih vsled strelov. Veliko število oseb je bilo aretovanih.

Razpust hrvatskega sabora.

Hrvatski opozicionalni listi so priobčili neko poročilo iz Budimpešte, da bo hrvatski sabor v kratkem razpuščen in da bodo nove volitve vršile meseca septembra ali oktobra.

Darovi.

Jubilejni darovi za „Slovensko sirotišče“:

Preostanek računa 1 K 12; p. n. gg. Josip Trpin, trgovec Gorica 1 K; Andrej Fait, pekovski izvedenec 1 K; Adolf

Urbančič mesar v Gorici 2 K; Anton Cijan, Sv. Peter pri Gorici 30 v; v nabičalnikih: v gostilni Mihe Hvalič 1 K; v gostilni Josipa Gorjanc 60 vin; veleč g. Ivan Kurinčič, kurat za preplačo brošurice „Razglašenje Gospodovo“ 2 K, K. L. 8 K 30 v.

Bog plačaj stotero! Vse v boljšo bodočnost slovenskega naroda pod slavno vladu Njega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I!

Za „Šolski Dom“: Adolf Urbančič, mesar v Gorici 1 K.

Domačie in razne vesti.

Pomoč pogorelcem v Logu. Deželni odbor je sklenil takoj, ko je izvedel o nesreči v Logu, odposlati odbornika na lice mesta z nalogo, da natančno poroča o nastalih razmerah vsled požara. Dne 16. t. m. si je ogledal prof. Berbuč na licu mesta pogorišče ter se prepričal, da je hitra pomoč nujno potrebna. Medtem je županstvo poslalo dobro podprtje prošnjo deželnemu odboru za pomoč. V seji 22. t. m. je odbornik Berbuč poročal o tej zadevi, ter je odbor sklenil, takoj odposlati 1500 K županstvu v Logu, ki naj ta znesek razdeli dogovorno z g. kuratom med nesrečne v razmerju gmotnega stanja in gledé na število otrok in oseb v hiši. To bo menda prva večja pomoč revežem za nakup obleke in živeža, kajti pogorelci niso rešili drugega nego obleko, katero so imeli na sebi. Inače se je pa uvrstila tozadnja prošnja županstva med peticije deželnega zборa.

Kakor smo izvedeli, sta tudi poslanca dr. Gregorčič in Fon interpelirala vlado za pomoč.

Za pogorelce v Logu pod Mangartom je darovala „Centralna posojilnica“ v Gorici 300 K.

Otvoritev „Slovenskega sirotišča“ bo mogoča le, ako se ogliši 24 do 30 gojencev oziroma gojenk, za katere bi hoteli stariši ati varuhov oziroma občine kaj plačevati. Čas zglasitve je do 15. avgusta. Mesečina se določi po dogovoru.

Nov papežev motuproprio. Papež izda nov motuproprio, s katerim se vse dozdaj veljavne ceremonije in formalnosti, ki so bile za imenovanje novih kardinalov potrebne, odpravijo. Odslej bo za imenovanje zadostoval samo papežev breve.

Poslanec dr. Ivan Šusteršič o motu proprio glede na praznike. — Poslanec dr. Ivan Šusteršič je izjavil sotrudniku „Hrvaške korespondence“ glede na papežev motu proprio o praznikih: „Gospodarske in socialne razmere po večini Škofij na Slovenskem in Hrvaškem so take, da kaže ostati pri starih praznikih. Osebno je prepričan, da bo večina hrvaških in slovenskih Škofov v tem smislu poročala sv. Očetu, osobito še, ker sv. Oče utemeljuje motu proprio izrecno z gospodarskimi razmerami. Gospodarske razmere v teh Škofijah so pa take, da kaže pridržati dosedanje praznike.“

Od shodu „Slovenskega katol. delavskega društva“ piše „Soča“ v št. 82 z dne 20. jul. ter pravi, da hočejo voditelji tega društva imeti delavstvo nekako le za norca in da jim noben pameten delavec nične verjame.

Naj omenimo, da je „Soča“ do zdaj o vsakem našem shodu tako pisala. Zato je popolnoma opravičeno, da je na zadnjem dobro obiskanem shodu o splošnem odboravanju dr. Pavlica tako le govoril: „Soča“ pisari, da voditelji „Kat. delavskega društva“ delavce le „farbajo“. Vprašam vas, dragi delavci, povejte, ali smo vas mi kedaj „farbali“? Ali vam nismo

vselej govorili resnico in se pošteno potegovali za dejavke pravice? Ali nismo dali vselej računov do zadnjega vinjarja? Če kdo „farba“, farbajo „Sočini“ pristaši! Kako so nas „farbali“ z „Mizarsko zadrugo“ v Solkanu! Kje je sedaj „Mizarska zadruga“? Šla je rakkom žvižgat! Kako so nas farbali s tovarno za „žajfo“! Kje je „žajfa“? Ž njo perejo zamorce! Kako so v deveta nebesa povzdijovali „Trgovsko obrtno zadrugo“! Vsi pa veste, kako nas hodijo ljudje neprenemoma popraševati, kaj je s to zadrugo in ali ima še kaj besede tam popolnoma nesposobni Andrej Gabršček! Povedo nam „Sočani“, kam je izginil „Narodni sklad“, „Sklad za udove obrtnikov“ itd., s čimur so nas „farbali“ pred leti. Nasproti temu „farbanju“ smemo mi ponosno postavljati delovanje „Slov. katol. delavskega društva“, iz katerega se je v 15. letih izčimilo brez števila ustanov. Zato kličem: Dolu s „farbarji“ in „žajfarji“ okoli „Soče“ in živilo „Slov. katol. delavsko društvo“! (Navdušeno odobranje in gromoviti živio-klici.)

Na naslov vojaških oblasti. Naprošeni, objavljamo kakor sledi: Kmetje v goriški okolici moramo javno opozoriti slavne vojaške oblasti na sledeče: Po ukazu vojnega ministerstva dobe naši kmečki fantje vojaki ob času največjega dela na polju tritedenski dočas v svrhu, da pridejo domov pomagat delat. Zdi se pa, da nekatere vojaške oblasti ne vedo, kedaj imamo kmetje v goriški okolici največ dela in kedaj krvavo potrebujemo delavskih moči. Ravno letos se je zgodilo mnogo slučajev, da so prišli naši fantje na dočas, ko smo največje delo večinoma uže končali. Prišli so domov 15. t. m. Največ dela pa imamo kmetje v goriški okolici v času od 20. junija do 20. julija. V tem času naj se pošljejo naši fantje domov. V tem času je dela na polju čez glavo in ako pridejo v tem času domov, nam koristijo, drugače pa ne veliko. Zato opozarjam slavne vojaške oblasti, da bi se ozirale na to in da bi že prihodnje leto uravnali na ta način.

Kmetje

Železnica Sv. Lucija-Kobarid. Vlada je odobrila po predlogu obhodne komisije, ki se je vršila v teku lanskega leta, načrte za zgradbo te železniške proge ter to sporočila deželnemu odboru, ki je dal svojčas izdelati te načrte po g. inženirju Picha iz Prage.

Deželni odbor se je takoj obrnil na c. kr. ministerstvo s prošnjo, naj čim je skrb ustavnim potom za realizacijo tega projekta. Ko dovoli državni zbor sredstva za izvršitev te proge, se z delom lahko takoj začne. To je najboljši odgovor klepetačem, ki so trdili pred volitvami, da so naši poslanci spali, dokler so Furlani vže gotovi, da se z delom začne. Jedni in drugi morajo sedaj čakati rešitve od strani državnega zborna, predno pride zgradba na vrsto.

Da ni prišla tudi proga Sv. Lucija-Idrija-Ljubljana še v ta štadij, tega ni kriv deželni odbor goriški, ki je dal izdelati z vso previdnostjo in natančnostjo načrte od Sv. Lucije do kranjske meje, marveč naši sosedje na Kranjskem, ki so predložili take načrte za progo od Ljubljane čez Vrhniko in Idrijo do goriške meje, da jih ni mogla obhodna komisija odobriti. Tako je!

Novomašnik č. g. Nartnik ni določen za ljubljansko škoftijo, kakor se je v listih poročalo, marveč za tržaško škoftijo.

Iz Gradeža. — Građani z letovičarji vred smo bili minuto nedelje vsi na nogah. Mladi 18-letni tržaški zrakoplov J. Widmer je napovedal, da pride v Gradež in iz Gradeža da poleti s svojim letalnim strojem čez morje v Trst. To je bilo radovednosti. In res, v nedeljo po 6. uri in pol zvečer se je Widmer kar nakrat dvignil od tal. Ob-

letel je gradežke toplice okoli 400 m visoko in jo potem krenil v smeri proti Trstu. Z vso lahkoto je plaval v zraku in mnogo tisočev broječa množica mu je viharno ploskala in ga z daljnogledi zasledovala dokler ni izginil izpred oči. Po morju ga je spremiljala ladjica, ki bi mu priskočila na pomoč v slučaju nesreče. — Kakor so potem sporočili iz Trsta, je mladi Widmer srečno dospel v Trst, kjer ga je nešeta množica nestreno pričakovala. Prevozil je razdaljo med Gradežem in Trstom v 35 minutah. Parnik rabi baje 1 uro 45 m.

Gostov je v Gradežu še precej. A dohajajo vsaki dan novi. Vročina je velika. Te dneve koncertuje v toplicah vojaška godba iz Gorice.

Dopis iz Höfen pri Reutte na Tirolskem. Naznani, dragi „Primorski List“, domačinom, da smo tudi dolgo časa brez dežja. Vročina je tako velika, 33 stopinj smo imeli več dni zaporedoma. Delavci se moramo cel dan na solncu peči in vode nam tudi primanjkuje. Moj tovariš in jaz delava vrh gore in se vsaki dan spotiva, prej ko prideva do svojega dela. Ko stopava proti vrhu, se Bogu zahvaliva, potem pa zavirkava, da mislim, da morajo slišati vsi Ložjani. Logje je namreč moj dom.

Sardele. Letos je še vedno obilen lov na sardelle. Furlani preplavljajo našo južno okolico s sardelami. Vsaki teden dvakrat pridejo z vozovi in jih ponujajo ljudem. Pravijo, da stari ljudje ne pomnijo tako obilnega sardelnega lova.

Utonil je v nedeljo 23. t. m. v Tržiču 23 letni delavec iz Istre. V malem čolnu je veselal po morju z namenom da bo zasledoval polet zrakoplovca Widmerja, ki je poletel iz Gradeža v Trst. Nesreča je hotela, da se mu je čoln prebrnil in on utonil.

Drugi utopljenec. — Iz Tržiča se nam poroča, da se je v pondeljek v tamšnjem kanalu kopal 17-letni cvetličar Terčon. Zašel je predaleč od obrežja in utonil.

Utonila sta dva vojaka gradiške garnizije v Soči.

Dijaki na „Kat. shodu Jugoslovanske mladine“. — Pozivljamo tem potem vse naše dijake brez razlike študij, ki se nameravajo udeležiti „Kat. shoda jugoslovanske mladine“ in refektirajo na to, da jim preskrbi pripravljalni odbor prenočišča in obed, da se mu zglose najkasneje do 31. julija t. l. Zadostuje dopisnica. Naslov: Pripravljalni odbor za „Kat. shod jugoslovanske mladine“, Ljubljana Katoliška tiskarna, III. nadstropje. Pripravljalni odbor jim pošlje potem posebne zglasovalne pole. Dijaki naj se torej ne zglasujejo potom župnijskih zaupnikov, ampak samostojno. Župnijske zglasovalne pole so odmerjene samo za zadnja dva dneva, dijaščvo mora biti pa v Ljubljani že v četrtek 24. avgusta. Dijake pevce prosimo, da se zglose takoj po dopisnicah „Slov. glasbenemu društvu Ljubljana“ (Ljubljana, Frančiškanska ulica) z navedbo svojega glasusa. Društvo jim pošlje note za sv. mašo in druge skladbe. — Dijaški odsek pripravljalnega odbora.

Cesar se ne udeleži velikih vojaških vaj. — „Pester Lloyd“ poroča, da je cesar definitivno sklenil, da se ne udeleži velikih vojaških vaj, ki se bodo na jesen vršile v severni Ogrski, in sicer radi tega, da se ne izpostavi velikim naporom, združenim z vajami. Vrhno vodstvo vojaških vaj bo poverjeno prestolonasledniku Franu Ferdinandu, ki mu bo prideljen nečak nadvojvoda Karol Fran Josip.

Silna vročina. Že nekoliko dni je na Dunaju neznašna vročina. Mnogo oseb se je onesvestilo, več jih je umrlo za solnčarico. Konji padajo po ulicah. V nedeljo je utonilo osem oseb, ki so se kopale v Donavi.

Tudi iz drugih krajev prihajajo poročila o silni vročini. Iz Opatije poročajo, da je obelelo vsled vročine mnogo oseb, prav tako v Pragi. — Tudi iz Nemčije poročajo o hudi vročini. V Berlinu so umrle štiri osebe za solnčarico. Na Angleškem imajo veliko sušo, v Londonu je vsled vročine umrlo tudi več oseb. — Pričakovati je, da bo vročina v prihodnjih dneh še hujša.

V Opavi vlada izredna vročina. Temperatura je dosegla popoldne 44 stopinj. Solnčarica je zadela več oseb.

Kaznovanje učiteljev. V disciplinarno preiskavo so prišli učitelji, ker so ščuvali in pisarili po liberalnih in socialističnih listih. To se pa ni zgodilo na Goriškem ali na Kranjskem, ampak na Hesenskem v Nemčiji. Tako poroča list „Zeit“.

Požar na Bledu. V nedeljo se je na Bledu vnela Dragotinova hiša ter pogorela. K sreči se je mogel ogenj omejiti. Pomagali so pri gašenju tudi letoviščarji.

Včeraj pa je zopet nastal požar. Pogorel je skedenj s poljskimi pridelki.

Poskus v c. in kr. garnizijskih bolnicah v Gradcu. — Tudi proti začetju bolnikov, ki so navezani na posteljo, so se z naravnim Franc Jožef-ovo grenčico dosegli odlični uspehi. Učinek se pojavi brez vsakih neprijetnih bolezin, ali poznejših vplivov, vsled česar se „Franc Jožef-ova“ voda od vseh bolnikov rada zavživa.

Zopet novi ponarejeni 20kronski bankovci krožijo v Trstu in okolici. Bankovci so pos. tek emisije iz leta 1907. Posebni znaki so: na nemško tiskani strani je pisano „chen“ mesto „ihren“, „Generalrat“ mesto „Generalrat“; spodaj: „dvacev“ mesto „dvacet“. Na ogrsko pisani strani spodaj: „banklegyek“ mesto „bankjegyek“, „husz“ mesto „húsz“.

Dnevni čas od 1—24. Ministerstvo za trgovino je sporočilo trgovskim in obrtnim zbornicam, da nima ničesar proti temu, ako se uvede dan, ki bo štel ure od 1 do 24. Ministerstvo je pa pripomnilo, da bi se morala po mnenju industrijskih, trgovskih in drugih krovov takata novotarija uvesti ne le na železnicih, ampak tudi v poštni in paroplovni službi in v drugih granah javnega življenja.

Trgovske in obrtne zbornice bodo tozadovno vprašale za mnenje industrijske in trgovske korporacije in bodo svoječasno poročale ministerstvu za trgovino.

Kolera v Trstu. Parnik „Gautsch“ so kontumacirali, ker je v Pulju na krovu zbolel na koleri parobrodni zdravnik. Zveza z Dalmacijo po Lloydju je prekinjena. V bolnišnico sv. Magdalene so prepeljali dveletno Karmelijo Mozetič, katero so spoznali za prenašateljico kolernih vibrijonov. Umrl so v Trstu doslej že 4 osebe na koleri, 50 jih je v opazovalnici.

Kolera v Trstu. — Nov smrtni slučaj. — **Ea sumljiv slučaj.** — V nedeljo zjutraj ob 1:30 je zbolela zasebnica Katarina Rusjan, stara 28 let. Simptoni so bili taki, da se je takoj sumilo, da gre za kolero. Poklicali so zdravniško postajo, ki je dala bolnico prenesti v Magdalensko boln., kjer je v nedeljo zvečer ob 6:30 umrla. Zatrjuje se, da so konstatirali pravo azijatsko kolero.

Kolera v Italiji. „Stampa“ prinaša iz londonske „Times“ ponatisnjeno uradno statistiko iz Italije, glasom katere je bilo 15. julija v južni Italiji tekom osmih dni 246 slučajev kolere, med temi 74 smrtnih.

Sto dreadnoughtk je dosedaj že deloma izdelanih, deloma se izdelujejo. Na poenome države jih pride: Angleška 32, Nemška 21, Am. severne države 12, Japan 7, Avstro-Ogrska, Italija, Rusija

in Francija vsaka po 4, Brazilija in Španija po 3, Argentinija, Finska in Chile po 2.

Na hričavosti je obolel sveti Oče papež Pij X.

Umrl je urednik „Vaterlanda“ pisatelj Oton Leitenberger.

Toča v Bosni. Dne 18. t. m. je strašno bila toča v vaseh Ocene, Proseje Poje in Klokoča. Slive in poljski pridelki so popolnoma uničeni, vse je golo kakor v zgodnji pomladi. Ljudstvo obupuje.

Mesne novice.

Č. g. Ivan Kodrič je imel danes novo mašo v Alojzijeviču. Udeležilo se je je poleg staršev, bratov, sester in druge žlahtne oblike prijateljev in znancev, zlasti č. gg. duhovnikov. Arhidikon je bil monsignor Lukežič. Slavnostni obred je bil v Alojzijeviču. Novomašniku kličemo: Srečno na mnoga leta!

Smrtna kosa. V pond. je umrl v Gorici gostilničar na tržaški cesti Matija Šimenc v 62. letu svoje dobe. Pogreb je bil včeraj ob 10. predp. s Tržaške ceste št. 3. N. p. v m.!

Za goriškega župana je bil pri včerajšnji občinski seji zopet izvoljen Jurij Bombig.

Obvestilo. P. n. vernemu občinstvu se javlja, da se bo porcijunkulska pobožnost 2. avgusta v novi kapucinski cerkvi v Gorici nemoteno obhajala, kakor druga leta. Spovedovanje se prične že prejšnji dan 1. avgusta in sicer ob 2. uri popoldne približno, kakor je bilo običajno. Toliko na znanje onim, ki se žele udeležiti odpustkov in pobožnosti.

V vrat se je urezal z brivno britvijo 43 letni prodajalec sladoleda Alojzij Badin v soboto ponoči. Storilje to v samomorilnem namenu. Nahaja se v bolnišnici.

Iz goriške okolice.

g Iz Renč. Pred nami leži uradni spis okrožne sodnije v Gorici z dne 25. junija št. Ur VIII/II/10, iz katerega je razvidno, da je c. kr. državno pravdništvo dvignilo obtožbo proti renškemu županu Rajmundu Žnidarčiču. Spričo tega dejstva vprašamo sl. c. kr. okrajno glavarstvo v Gorici: Ali je tudi njemu to znano in ali misli kaj ukreniti od svoje strani?

g Trnovo. Volitve župana nismo še imeli. Sicer more kmalu početi. Naši liberalci so napravili utok, ker so pri volitvah padli. Peršič, sedanji župan, lahko začne s slovesom. Drug mož naj pride na krmilo občine, priden, agilen, vnet za dobrobit Trnovega.

g Št. Andrež. — Glede stavbe vojašnice za pionirje od strani naše občine so se dogovorili z vojnim ministerstvom že končali. Z zgradbo se bodo kmalu pričelo. Dela bodo v kratkem razpisana. Pogodba se glasi na 25 let, v katerem času bodo svota, ki jo mora občina najeti za stavbo, popolnoma amortizirana.

V zadnjem času se pa vrše dogovori za zgradbo vojašnice za oddelek kavalerijskih strojnih pušč. Upa se, da pridejo tudi v tem vprašanju do sporazuma.

g Iz Ravnice. Dne 6. avgusta bo pel pri nas naš rojak č. gosp. Alojzij Filipič novo sv. mašo, za kar se uže sedaj delajo razne priprave. Slovesnost bo lepa in veseli smo domačini, da se je naš rojak pospel do časti — delavca v vinogradu Gospodovem. Ta dan pride v Ravnico gotovo tudi mnogo tujcev. Svetovali bi le tem, da naroči uže prej pismenim potom kosilo pri domačem krčmarju Alfonzu Filipiču.

g Števerjan. Znani „Sočin“ dopisnik obregnil se je ob „Orlovske“ nastop od prejšnje nedelje. Pričakovali smo njegov napad, le tega se nismo mislili, da bo tako neumno čkal. Nuncev in „Orlov“ kar videti ne more, napada najbolj pa procesijo z Najsvetijim. G. dopisnik! Vže večkrat ste udarili z nerodnim kolom po duhovščini — morda zato, ker je preživila vašega sina vsaj par let; pri miru ne morete pustiti ne božjih poti, ne sv. misijonov in sedaj ste se lotili še procesije z Najsvetijim. Kam ste prišli enkrat tako vnet klerikalec! Iz odločnega nasprotnika Gabrščeka postali ste sedaj njegov prvi sluga, ki blati, kar ste prej zagovarjal.

In vi, ki ste pred našo prireditvijo „zvezljal“ menda na Tolminsko, udrihate sedaj po nji, češ, saj ni bila za „nič“. Rečemo vam samo to-le: Kar vi grajate, je gotovo hvalevredno, in naš „Orel“ se ne boji tako majhne vrzelje, gre preko nje vzdignivši se v širje višave. Capito!

g Vrtojba. — Podpisani odbor najuljudneje vabi vse tovariše, člane in druge, ki želijo pristopiti k skupini „Jug. S. Zv.“, na sestank, ki bo v nedeljo 30. t. m. ob 10. in pol uri predpoludne v župnišču. Na dnevnom redu je starostno zavarovanje. Tovariši roko v roki do cilja! Odbor skupine „Jug. strok. zveze“.

g Št. Peter. — C. kr. namestništvo je odvrnilo rekurz, ki so ga bili napravili liberalci zaradi občinskih volitev. Danes popoludne se snide starešinstvo, da izvoli župana.

g Št. Andrež. — Skupina „Jugoslovanske strokovne zveze“ bodo imela v nedeljo dne 30. t. m. ob 8. uri in pol zjutraj v društvenih prostorih (župnišče) izredni občni zbor. Na dnevnom redu je volitev novega odbora. Tovariši, člani in drugi priatelji krščanske misli so naprošeni da gotovo pridejo. Odbor.

g Čevljarska zadruga v Mirnu bo imela redni občni zbor dne 4. avgusta t. l. ob 6. uri pop. v lastnih prostorih z dnevnim redom: Potrjenje letnega računa.

g Hranilnica in posojilnica v Mirnu reg. zadruga z neomenjeno zavezo bo imela redni občni zbor dne 13. avg. t. l. ob 4. uri pop. v Društvenem Domu z dnevnim redom: 1. Potrjenje letnega računa; 2. izvolev načelnika, računskega pregledovalca in njega namestnika; 3. poročilo o reviziji zadruge; 4. spremembu pravil; 5. razni predlogi.

Iz ajdovskega okraja.

a Batuje-Selo. Črniška narodno-napredna politična kapaciteta Virgilč, pred katerim trepetajo liberalci od Gabrščeka do prvaškega Pepeta, je zlil v umazano „Jutro“ golido gnojnice na dr. Gregorina, češ, da je neodpustno, da je Gregorin, za katerega so se oni tako živinsko poganjali, zlezel na Dunaju kar na them v Šusteršičev klub. Možakar Virgilč se je pa pokazal! A stara mamka „Soča“ je vročekrvnega sinka okrečala, češ, kaj imaš ti. otroško politično zero, tukaj za govoriti. Kuš in amen, če ne... in ubogi Virgilč je kakor

skesan grešnik „vzel olje“ in prekljal žaljivke, katere je lučal v obraz Gregorinu. Pa je namazal „Jutro“! Kaj poreče „Jutro“ sedaj, ko je postal njen dopisnik — Pavel!

Sicer je smešno, kako se priduša to napredno revše v „Soči“! V „Jutru“ je izreklo Gregorinu nezaupanje, v „Soči“ pa zaupanje! Kedaj je lagalo? V pojasnilu v „Soči“ št. 84 piše, da je na prednjega mišlenja odkar je k pameti prišel in bode prav do zadnjega trenutka njegovega življenja! — Kedaj je Virgilč k pameti prišel? Nam se zdi, da ga pamet še ni našla, ali pa on nje ne, sicer bi ne trdil danes, da je ta reč bela, ko je včeraj trdil, da je črna! — Sicer pa: Virgilč, nič se ne pridušaj na tvojo naprednost, ki je tako šibka, kakor tvoja pamet. Ko te pamet sreča, boš postal še klerikalec!

a Obesil sé je v torek v Vasi v rihenberški občini 55letni kovač Anton Birs.

Iz kanalskega okraja.

k Kal. — Učitelj Karlo Filipič je postal volilni komisar in voditelj občine. Kal je moral tako plesati kakor je godel Karleto. Nappenjal je struno, od kar so bile razpisane državnozborske volitve. Ali hudinam dne 12. jun. je tako napel žile, da je 13. junija vodil volitve. A revež ni znal voditi, ker padel je pri istih kakor je dolg in širok. A zadovoljen ni bil. Začel je ruti proti županu. Revče se ni upalo uložiti tožbe proti g. županu, ampak se je obrnilo na okrajni šolski svet v Gorici. Potem se je šlo pomeštarit še na državno pravništvo, ki naj vmes seže. G. župan je bil dne 8. jul. oproščen pred sodiščem. Vprašamo g. Finžgarja: Ali pozna našega Filipiča? Da bi ga videli pred sodiščem kako se je obnašal?

Tukaj vnovič pribijemo, da je padel omet z novozidanega šol. poslopja kmalu po končanem delu. Delo je bilo spackano in sfušano, delo ni bilo mojstversko. In za tako zgradbo naj mi plačujemo 80 odstot. doklade?

Iz tolminskega okraja.

t Dol. Trebuša. — Preteklo nedeljo, dne 23. t. m. imel je pri nas kmetijsko predavanje o živinoreji zlasti o izbiranju in izreji telet odposlanec od kmetijske šole v Gorici, g. prof. Anton Podgornik. Obrazložil je tudi na kratko pravila deželnega zavoda za vzajemno zavarovanje goveje živine, ker se misli v kratkem ustanoviti tukaj krajna podružnica. Isti dan je prišel k nam tudi g. poslanec Ant. Kosmač, kateri nam je tako poljudno govoril o velikem pomenu takih zavarovalnic za govejo živino v krajih, kjer posestniki nimajo veliko glav, kakor je to ravno pri nas. Obema govornikoma iskrena hvala! Sedaj je čas, gospodarji, da porabite priliko ki Vam je tem dana: priglasite se v velikem številu k zavarovalnici, proč z vsemi pomisleki, da se pokažate umne gospodarje. — Vročina tudi tukaj prisiska. Toplomer kaže v senci popoldne 28° R; za naše letovičarje dokaj prijetno,

ko se lahko hladijo v vodi. Obeta se nam avtomobil od postaje Sv. Lucija do Cerkna, ki zdrkne bajé že 13. avgusta mimo „Podkorita“. Vsi ga z veseljem pričakujemo.

Iz kobariškega okraja.

kb S Kobariškega. (Ali bokaj z železnico?) Glasovi prihajajo, da se rešitev vprašanja železnice od Sv. Lucije do Kobarida bliža koncu. To novo pozdravljamo na Kobariškem z veseljem. Dolgo zaželjena železniška zvezotorej vendar le se bo gradila. Velike važnosti bo za nas. Nov svet se odpre prometu. Naši pridelki bodo imeli večjo v eljavo. Stik bodo imeli z mestom in ostalim svetom. Železnična oživi kraj. Pričakuje se tudi več tujcev. Povzdigne cel okraj. Hvala možem, ki so pripravili to vprašanje tako daleč, da se bliža konečni rešitvi v občini blagor celega Kobariškega. Da bi se uže v doglednem času začelo z delom!

Iz komenskega okraja.

km V Temnič priredi tam. kat. slov. izobraževalno društvo o priliki nove sv. maše č. g. Franca Pahor dne 30. t. m. veselico, pri kateri bodo sodelovali Škerbinskega društva pevci. Nastopijo tudi temniški in Škerbinski „Orli“.

Vspored veselice je sledeči: 1. „Poziv k petju“, I. Laharnar, meš. zbor. 2. Deklamacija: „Hajdukova oporoka“, S. Gregorčič. 3. „Bratje v kolo“, V. Vodopivec, moški zbor. 4. „Gospa Kordula“, veseloigra v 2 dejanjih, Klavžar. 5. „Gospodov dan“, H. Volarič, mešan zbor. Začetek ob 5. uri. Vstopnina za neude 40 v, sedeži 80 v in 1 K. — K obilni udeležbi vabi odbor.

km Vojščka, 23. julija. Pretekli teden imeli smo tridnevno spovedi z ozirom na šesturno počešenje Najsvejšega v nedeljo.

Ljudstvo se je polnoštevilno udeležilo odpustkov. Uro za uro hodili so ljudje molit v cerkev; vsako uro po dvajset hiš. Številki. Konec vsake molitvene ure dalо se je znamenje z zvonom, tedaj šli so eni iz cerkve, drugi v cerkev. Ob 1. popoldne molili in peli so pred „Najsvetijim“ nedolžni otroci, od 8. do 14. leta.

Ljudstvo je glasno molilo in pelo. Posebno veselje in navdušenost pokazale so dekleta. Njim ni bila zadostila ena ura! Molile in pele so kar dve uri, eno predpoldnem, drugo pa popoldne. Čast jim!

Popoldne je bila procesija po vasi, okinčani v zastavah. Pomagal nam je preč. gospod Pater Marko, kapucin iz Gorice. Javno mu tu izrekamo hvalo za trudapolno spovedavanje v neznosni vročini in za lep, slavnosti primeren govor. Spovedanih je bilo okoli 250.

Danes je le en glas po občini: „oh! kako je bilo to lepo!“

km S Krasa. — Trtjoni so dobili minoli teden grozno povelje. Sicer so bili oproščeni. Na to se je tudi pilo, pokalo in veselje uživalo — a sedaj pa se je nekoliko spremenilo, ko mora vsak plačati 600—800 K za odvetnika.

km Slično. Socialni demokrati so zadovoljni s papeževim odredbo, da se namreč odpravijo prazniki sredi tedna. Njim ugaja le v pondeljek.

km Veliki dol. V nedeljo 30. t. m. priredi naše društvo veselico s sledenim vsporedom: 1. Tamburanje; 2. Govor; 3. Orlovska himna; 4. Boj za doto, igra v 2. dej.; 5. Tamburanje; 6. Pravica se je izkazala, igra v 2. dej.; 7. Kukavica, poje meš. zbor; 8. Tamburanje; 9. Na planine, poje meš. zbor; 10. Prosta zabava. Vsi naši prijatelji dobrodošli! Na svidenje!

km Sveti. Dne 23. t. m. smo imeli starodavni cerkveni shod. Dobri občinari so okinčali oltarje in ceste z zelenjem, tako da se je procesija z Najsvetijim svečano izvršila. Udeležil se je gospodarski svet, na čelu mu komenski župan. Vršilo se je vse v najlepšem redu, kar je častno za Sveti.

km Preserje. Vroče dneve imamo. Turšica se zviva. Fižol in krompir je dozorel. Travniki se sušijo. Vode pomajkuje, vina ni. Bog se nas usmili! Mnogo je pretekli teden grmelo okolu nas — a dežja le ni hotelo biti.

Iz sežanskega okraja.

s S Krasa. Gospod urednik! Ali veste, kaj se godi po Krasu? V vesi vasi prihajajo vesti, da se liberalci ujeđajo v kolena iz jeze, ker se je dr. Gregorin združil na Dunaju z našimi poslanci v „Hrvatsko-slovenski klub“. Bojijo se, da bodo morali hoditi molit v cerkev... — Vidite, gospod urednik, kakšni so ti ljudje! Pravijo, da so katoličani itd. Ker se je pa dr. Gregorin pridružil katoliškim poslancem, so vši iz sebel Pomisliti bi morali, da Gregorin je tič, in ker ve, da sam bi nič ne dosegel na Dunaju za svoje volilce, se je združil s tisto stranko, od katere upa, da bo kaj dosegel za svoje volilce! — Kraški liberalci, potolažite se in pridružite se stranki, ki kaj velja, kakor je storil vaš poslanec dr. Gregorin. V ljubljanskem umazanem „Jutru“ ne opravite nič!

O p. u. r.: Novejša poročila pravijo, da je dr. Gregorin izstopil iz „Hrv.-slovenskega kluba“.

Iz korminskega okraja.

kr Šlovreno, 23. jul. 1911. Nenavaden dogodek smo imeli tukaj. Pravstara mati je namreč danes bila botra otroku (dečku) sirovoga sinu (tretji rod) torej prauunku. Botra je v svoji visoki starosti prav čila in krepka. Čislanim družinam pl. de Onestis in Zaletel naše čestitke k redkemu dogodku!

Zgubil se je lovski pes

srednje velikosti, bele barve z rujavimi lisami, z lisasto glavo in s kratkim repom. Sliši na ime „Reno“. Kdor ga je našel, naj ga pripelje v Solkan št. 372, kjer dobi bogato nagrado.

Občevalni jezik domačega prebivalstva Primorske
na podlagi materiala, ki so ga podoblastnije c. kr. namestništva ugotovile iz vsepeha ljudskega štetja leta 1910:

Skupno prebivalstvo	Avstrijski podaniki	Občevalni jezik				
		slovenski	italijanski	hrvaški	nemški	drugi
Črst in okolica	230.704	190.900	37.063	142.113	1.422	9.689
Gor. Gradiščanska	260.269	249.502	151.167	93.143	180	4.488
Istra	403.550	386.473	57.576	147.429	165.756	11.725
Skupaj . .	894.523	826.875	245.806	382.685	168.358	25.902
						4.124

Nekdo se zahvaljuje Lurški M.
Božji za ozdravljenje.

Droblinice.

Kako se odpravi svojim otrokom uši na glavi. Prav preprosto in ceno sredstvo je tobakova voda, ki se naredi, če se dodeneta litru vode dve žlici tobakovega izvlečka. S to vodo se lasje prav dobro zmočijo, da se vsaka uš zanesljivo zmoči, ker le tiste uši poginejo ki jih je tobakova voda zmočila. Čez kaki dve uri se morajo lasje na glavi dobro sprati s čisto vodo. Zaradi varnosti se to delo drugi dan ponovi. Ker tobakova voda ne uniči vselej vseh gnid (jajčic), in kjer je v hiši, kjer je ušivost pri otrokih, vedno domnevati, da je kje še kaj raztresenih uši in gnid, zato je opisano mazanje s tobakovo vodo pozneje vsakih pet dni toliko časa ponavljati, dokler ušivost popolnoma ne izgine.

Koliko hrane porabi človek na leto? — To je posneti iz na mednarodni razstavi v Draždanih razstavljenih količin raznih jedi. Tu vidiš: 600 kg tekočin (vode, vina, piva), 175 kg krompirja, 250 kg pšenice, 20 kg sladkorja, 30 kg sočivja, 100 kg zelenjave, 259 l mleka, 25 kg masti, 7 in pol kg soli in samo 50 kg mesa. Neverjetno se človeku zdi, ako vidi teh 657 jedi in 850 l pihače nabranih, da potrebuje en človek toliko na leto.

Opice namesto delavcev. — Na nekem posestvu v Savani neimerava mesto delavcev posestnik uvesti opice. Opazoval je namreč mladega šimpanza, ki je ob pobiranju bombaža pridno delal. Med tem ko so zamorci delali, jih je šimpanz pozorno opazoval. Ko je zapadel zakaj da gre, je hitro posnemal njih zgled in delal za tri zamorce. Neki naravoslovec iz Londona sodi, da bi lahko opice delale, samo preddelavci ljudje bi morali biti pridni, da bi opice ne postale lene. Tako se vsaj poroča iz Amerike.

LISTEK.

Marx-ov nauk o delu in veljavi.

(Konec.)

Razpravljalo se je po časopisih mnogo o najnovejšem papeževem dekreту, po katerem se duhovščini prepoveduje biti na odgovornih mestih pri posojilnicah in gospodarskih zadrugah. Reči moramo, da se je za duhovščino delo pri teh zadrugah tako namnožilo, da bi se duhovščina res oddahnila, ko bi jo kdo mogel rešiti vsega tega bremena. Vprašamo pa, zakaj so posojilnice in gospodarske zadruge dandanes tako potrebne? **Zavoljo oderušta!** Tu je korenika vsega socialnega zla, pa tudi vseh bremen za č. duhovščino. S posojilnicami bi radi presekali koreniko oderuštu, ki se pojavlja v obliki obrestovanja¹⁾ in bi radi osvobodili naše ljudstvo iz rok liberalnega kapitalizma. Ta namen so imeli blagi možje, ko so začeli ustavnjavati posojilnice. Naravno je, da so prisiljene tudi naše posojilnice terjati zmerne obresti, ker bi drugače ne more pličevati svojih uradnikov. Odbori in občni zbori naših posojilnic pa morajo vedno gledati, da so te obresti le nekaka odškodnina za upravo in za mogoče izgube. Posojilnice, ki stremijo za dobički, so oderuške in je bolje, da jih ni.

Čeprav si je pa naše posojilništvo prizadevalo delati dobro, vendar ni moglo še v polni meri doseči svojega blagega namena. Obrestna mera je še vedno visoka in jo narekuje še vedno kapitalizem, ki nasprotuje krščanskemu duhu pravičnosti in ljubezni. Naše ljudstvo, ki je bilo prej zadolženo pri posameznikih, je sedaj zadolženo pri posojilnicah. Zato steguje v svoji obupnosti roke proti vladni proseči brezobrestnih posojil. Brezobrestna posojila so za ljudstvo prava dobrota. Želeti bi bilo, da bi tudi drugi dajali denar na brezobrestna posojila. S tem bi prav nič ne zgubili, ampak na vse strani veliko pridobili. Obrestovanje škoduje dobri stvari, nam jemlje ugled, naklonjenost in radodarnost ljudstva.

¹⁾ Na obrestovanje namiguje papež Leon XIII. v omenjeni okrožnici, kjer pravi, da je cerkev vedno obsojala oderušvo, a da so je pohlepni ljudje spet vpeljali v druge oblike!

Cerkve, ki jih ljudstvo imenuje bogate, češ da imajo „kapital“, so navadno slabše oskrbljene, ko druge, ki nimajo prav nobenega „kapitala“. „Kapitali“ so č. duhovščini le v zadrgo. Po starem jih ni bilo.

Oderuško obrestovanje treba odpraviti. Ta nauk je veseli evangelij, ki bi ga naš ubogo ljudstvo rado slišalo iz naših ust. Posojilništvo je res hudo breme za č. duhovščino, kar pravi papež Pij X. in pretežko orože v boju proti kapitalističnemu liberalizmu. Sladek pa bi bil za duhovščino boj proti obrestovanju. Ta boj bi je bil v veliko čast in bi neizmerno povzdignil ugled sv. katol. cerkve. Ta nauk naj bi kmalu začeli oznamevati do grla zadolženemu in židovskemu kapitalu služecemu krščanskemu ljudstvu! Naj bi nam kmalu prišel glas iz Rima, da je treba postaviti sekiro na zlato žilo oderuškega obrestovanja. Vse socijalno zlo, strašno uboštvo nekaterih slojev, brez števila nemoralnosti in zločinov ima svoj vir v obrestovanju. Te žalostne razmere in posojilnice same so kazeni za greh, ker smo pozabili na pravičnost in ljubezen do bližnjega. Razume pa se samo ob sebi, da bi cerkev v sedanjem položaju malo opravila, ako bi je države ne podpirale. Zato pravi po vsej pravici učeni dr. Rohling v že omenjeni poslanici: „Edino sredstvo odpraviti obrestovanje je javna organizacija produkcije.“ Samo pridigovanje proti obrestovanju in oderuštvu bi ne moglo priti tako z lepa do zmage.

V tem oziru so veliko zakrivili tudi naši moralisti. V naših knjigah se vlači še vedno stara liberalna trditev, da so se gospodarske razmere spremenile in da so vsled tega zmerne obresti opravičene, namesto da bi jasno povedali, da so obresti, čeprav majhne, vedno proti katoliškemu idealu, ako ne vsebujejo morda odškodnine za resnično škodo. Tako trdi na pr. Noldin, da je dandanes denar produktiven in da je lahko tudi 10–20% obrestna mera opravičena. Tako daleč smo zašli! Sklicujejo se dalje na sv. Tomaža, ki razločuje stvari, ki se z uporabljanjem uničujejo na pr. žito, vino, denar itd. in stvari, ki se z uporabljanjem ne uničujejo na pr. hiša, polje itd.²⁾ in pravijo, da ne smemo po sv. Tomažu zahtevati dobička za uporabljanje denarja, vina itd., pač pa za uporabljanje hiše, polja itd. To pa je povsem krivo! Peti lateranski cerkveni zbor je izrekel jasno, „da je oderušvo, ako hoče imeti kdo za rabo stvari, ki nič ne rodijo, brez dela, brez stroškov in brez vsakršne nevarnosti, kak dobiček ali sad.“ V teh besedah se prav nič ne razločujejo stvari, ki se z uporabljanjem uničujejo, od stvari, ki se z uporabljanjem ne uničujejo. Glej tudi kan. pravo: Distinctio 88, can. 11. § 4. V zmislu sv. Tomaža se sme zahtevati le opravičena odškodnina, a nikdar ne odruški dobiček. Kdor ima denar, si lahko vsakršno reč priobi in kakor je denar sam na sebi neproduktiven, tako so same na sebi neproduktivne vse reči. To je jasno razvidno iz kon-

²⁾ 2, 2 a 78. a 1.

Lekarna Cristofolotti v Gorici

Prave in edine žel. kapljice
z znamko sv. Antona Padovanskega.

Zdravilna moč teh kapljic je ne-prekosljiva. Te kapljice uredijo redno prebavljanje, če se jih dvakrat na dan po jedno žličico (Varstvena znamka) popije. Okrepé želodec, storé, da izgine v kratkem času omotica in štovna lénost (mrtvost). Te kapljice tudi storé, da človek raje je.

Cena steklenica 60 vin.

teksta dotičnega mesta v sv. Tomažu. Sv. Tomažu je bila ta produktivnost popolnoma neznana. Nauk o tej produktivnosti je ob sodil zadnjič papež Benedik XIV. I. 1745, kakor zaterjuje sv. Alfonz Ligor.³⁾ Istoriko se vlači po naših šolskih moralkah (Lehmkuhl, Noldin) povsem kriva razлага svetopisemskega mesta: „Svojem bratu ne posoja na obresti, ampak ptuje.“⁴⁾ kakor smo že omenili. Naši moralisti so glede oderuštvu popolnoma zmešani.

H koncu naj omenim še eno zmoto. Mnogi misljijo, da je vprašanje glede obre-

³⁾ Glej dela sv. Tomaža, izdana I. 1889 v Parizu v opombi k 2, 2 A 78 a 1.

⁴⁾ Mojz. V, 23, 20.

stovanja zgolj politično ali zgolj gospodarsko. To pa ni resnično! To vprašanje, kakor sploh socialno vprašanje, ni le politično in gospodarsko, ampak tudi nравstveno. Zato je vsak posameznik dolžan po svoji vesti sodelovati, da se to zlo zatre. Ako hočemo prenoviti človeško družbo v krščanskem zmislu, moramo začeti v svoji hiši, sami pri sebi. Prenovljenje človeške družbe se ne bo zvršilo na en dan. Da se krščanstvu nasprotni duh zatre, bo treba še veliko truda, mnogo organizacij in mnogo časa. Dolžnost vsakega posameznika pa je delovati za uresničenje tega **daljnega** ideala krščanske pravičnosti in ljubezni.

Dr. A. Pavlica.

Trgovskega sodelnika

sprejme tvrdka

TEOD. HLIBAR.

Zmožen mora biti deželnih jezikov.

Vstop s 1. ali najkasneje 15. septembrom.

Prva slovenska trgovina z Jedilnim blagom

Anton Kuštrin,
v GORICI
Gospodarska ulica štev. 25

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo veliko trgovino raznega jedilnega in kolonialnega blaga.

Vse blago prve vrste.

Cene zmerne in nizke. Postrežba točna in solidna. Na željo odjemalcev v mestu se blago dostavlja na dom.

Pošilja se po železnici in pošti.

Anton Potatzky

naslednik JOSIP TERPIN.

v Gorici, na sredi Raštelja hiš. štev. 7.

Trgovina na drobno in debelo.

Najceneje kupovališče nigrberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

Potrebščine za pisarne, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke in šivalne stroje.

Potrebščine za krojače in řevijarje.

Svetinjice, rožni venci mašne knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost: semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejmih in trgih ter na deželi.

JOSIP CULOT

v Raštelju štev. 2/25 v Gorici.

Velika zaloga vsakovrstnih igrač, okraskov za božično drevesce in punice za igračo.

Razpele iz kovine, rožni venci in podobice, rokavice iz volne in sukna, čevlji in klape, zaloga drobnjave in kramarije na drobno in debelo, kipi in svetniki iz porcelana, seme za zelenjave in trave, moške in ženske nogavice, mošnjički in kovčegi, pipe, ustniki in cevi.

Največjo zalogo pohištva za Goriško z lastnimi delavnicami za mišarsko in tapetarsko stroko ima

A. Breščak - Gorica

Gospodarska ulica štev. 14 (v lastni hiši).

Velika izběr raznovrstnih žimnic, vložkov, ogledal, slik, stolov in vsega, kar spada h hišni upravi. Glede cen konkuriram latko vsakemu, ker prodajam blago iz lastnih delavnic.

Za mnogobrojna naročila se toplo priporočam

ANTON BREŠČAK.

Nova trgovina z železnino

PINTER & LENARD

v Gorici v Raštelju št. 7.

Velika zaloga železa, cementa, kuhinjske posode, raznovrstnega orodja, za poljedelce, mizarje, kovače i. t. d. sesalke, klosete, peči, štedilnike in vse v to stroko spadajoči predmeti.

Cene zmerne, postrežba solidna, prijazna in domača.

Cenj. občinstvu se toplo priporočava

Pinter & Lenard.

¹⁾ Na obrestovanje namiguje papež Leon XIII. v omenjeni okrožnici, kjer pravi, da je cerkev vedno obsojala oderušvo, a da so je pohlepni ljudje spet vpeljali v druge oblike!

Loterijske številke.

22. julija.

Dunaj 77 21 52 26 44
Gradec 80 43 55 88 59

Rojaki! Spominjajte se ob vsaki priliki „Šolskega Doma.“

Jakob Šuligoj

urar c. kr. državne železnice
Gosposka ulica štev. 25
v Gorici.

Priporoča svojo zalogo vsakovrstnih zlatih, srebrnih, in stekliških ur, budilk itd. Zaloga zlatnine in srebrnine.

Vse po nizki cenah.

„CENTRALNA POSOJILNICA“
REGISTRIRANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO
v GORICI

obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$. Daje članom posojila na vknjižbo po $5\frac{1}{4}\%$, na menice po 6% , na mesečno odplačevanje, ki znaša mesečno 2 K za vsakih 100 K. Rentni davek plačuje posojilnica sama. Zadružni urad je v lastni hiši **CORSO Glus. Verdi** št. 32, I. nad. — Uradne ure vsak dan razen nedelj in praznikov od 8. ure zjutraj do 1. popoludne.

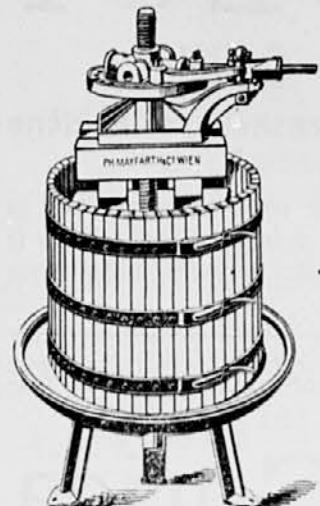
ODBOR.

Naša najmodernejše opremljena tovarna zavzemlje

skozi 40 let prvo mesto

med tovarnami za stiskalnice in vživa v strokovnjaskih krogih

najboljši glas.

Zahlevajte poseben katalog št. 269 za vinske in sadne preše; moštovne priprave, hidraulične stiskalnice, za vinske in sadne mline, stroje za odbiranje jagod itd.

Cres 650 kolajn in prvih daril ltd.

Ph. Mayfarth & C.o

Dunaj, II. Taborstrasse 71.

Iščejo se zastopniki.

Podružnica

„Ljubljanske kreditne banke“

Delniška glavnica K 5,000.000.

Centrala v Ljubljani.

v GORICI

— Rezervni zaklad K 450.000. —

PODRUŽNICE: Celovec,

Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

OBLEKE BENJAMIN

pri

J. MEDVED - GORICA.

Podpisani naznanjam svojim in drugim odjemalcem, da sem preselil svojo krojaško delavnico iz Križne ulice nasproti „Šolskega Doma“ v ulico sv. Antonia na dvorišče štev. 7 v hiši g. J. Kopac, svečarja v Gorici.

Priporočam slavnemu občinstvu v mestu in na deželi, posebno veleč, gg. duhovnikom svojo izvrstno delavnico za izdelovanje talarjev in drugih spadajočih oblek. Z odličnim spoštovanjem udani

Josip Smet,
krojaški mojster v Gorici.

BOŽIDAR BOŽIČ,
pek in sladolčar pri Sv. Luciji ob Soči

sprejema naročila vsakovrstnega peciva, kakor: Kolače za birmance, torte in druge fine sladolčice za poroke in nove maše. Prodaja najrazličnejše in najfinnejše likerje in vina na drobno in v originalnih steklenicah. Postrežba točna. Cene nizke.

Sladoled!

Sladoled!

OGLAS.

Pristna bela vina fine kakovosti ima na prodaj **Fran Habe**, posestnik na **Gočah** pošta **Vipava**, železniška postaja Štanjel-Kobdilj.

Vina oddajajo se edino le v odjemalčevih posodah, v različnih množinah, pa vendar ne v manjših nego 260 litrov. — Cena po dogovoru.

Odlikovana pekaria

in sladolčarna

K. Draščik

v Gorici na Kornu

(v lastni hiši)

Izvršuje naročila vsakovrstnega peciva, torte, kolače za birmance in poroke, pince itd. Prodaja različna fina vina in likerje na drobno ali orig. buteljkah. Priporoča se sl. občinstvu. Cene jako nizke.

Čevljarska zadruga v Mirnu

naznanja sl. občinstvu, da je odprla prodajno svojih izdelkov na trgu sv. Antona na vogalu v Rabatišče štev. 1 ter se priporoča za obilno naročbo. --- Ima v zalogi vsakovrstnega obuvala ter sprejema naročila po zmernih cenah.

Tvrdka Konjedic & Zajec

trgovina z železjem v Gorici

v hiši „Goriške ljudske posojilnice“ (prej krojaška zadruga).

Priporoča bogato zalogu železa, pločevine vsakovrstnega kovanja za poliščivo in stavbeno mizarško, kovaško, kleparsko, klesarsko orodje, straniščne naprave in upeljave, strešna okna, traverze, cement, svinčene in železne cevi in pumpe, žičo, žična ograja, razno kmetijsko orodje, štedilnike, peči, kuhinska in hišna oprava.

Postrežba točna, domaća in cene konkurenčne.

Prosimo zahtevati listke blagajne radi kontrole.

Goriška zveza

gospodarskih zadrug in društev v Gorici
registrovana zadruga z omejeno zavezo

posreduje pri nakupu kmetijskih potrebščin in pri prodaji
kmetijskih pridelkov.

Zaloga je v hiši „CENTRALNE POSOJILNICE“ v Gorici,
TEKALIŠČE JOS. VERDI ŠT. 32.

„Ljubljanske kreditne banke“

„Ljubljanske kreditne banke“

— se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli. —

Vloge na knjižice obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$, vloge v tekočem računu po dogovoru.

Delniška glavnica K 5,000.000.

Centrala v Ljubljani.

— Rezervni zaklad K 450.000. —

PODRUŽNICE: Celovec,

Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

OBLEKE BENJAMIN

dobivajo se v veliki izbiri

♦♦♦ od kron 20–30 ♦♦♦

pri

J. MEDVED - GORICA.